

REGIO 7

23/04/2011

La Seu pacta amb el Govern fer una residència nova en el proper mandat

► La Generalitat iniciarà els tràmits per construir un equipament que també farà servei a la resta de la comarca

H.S. LA SEU D'URGELL

■ El Govern de la Generalitat i l'Ajuntament de la Seu d'Urgell han pactat que durant el pròxim mandat municipal es construeixi a la ciutat la nova residència geriàtrica. En aquest sentit, el conseller de

Benestar Social i Família, Josep Lluís Cleries, ha argumentat que la Seu i l'Alt Urgell necessiten places residencials i de centre de dia, de manera que els tràmits per començar a fer l'equipament s'iniciaran aquest mateix any. L'alcal-

de, Albert Batalla, ha recordat que la Seu i el Govern tenen un acord per fer aquesta residència des de l'any 2006. Cleries ha visitat aquesta setmana la Seu per tal d'avaluar la feina que porta a terme el Consorci d'Atenció a les Persones, que gestionen conjuntament l'Ajuntament de la Seu i el Consell Comarcal de l'Alt Urgell.

PIRINEU | SANT JORDI I SETMANA SANTA

Caramelles i actes literaris centren la Pasqua a la Seu

REDACCIÓ
La Seu d'Urgell

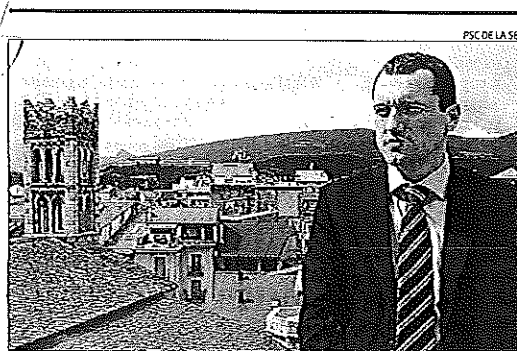
Com cada any, el cor de caramelles de la Germandat de Sant Sebastià de la Seu d'Urgell celebrarà la Pasqua cantant pels carrers de la ciutat aquest cap de setma-

na. Amb uns 75 cantaires i 10 músics, s'iniciaran les cantades avui a dos quarts de sis de la tarda davant de l'ajuntament, mentre que demà, a dos quarts de deu del matí, es reprendran pels carrers de l'eixample urgellenc, fins a la catedral.

Pel que fa a Sant Jordi, el passeig Joan Brudieu acollirà una vella de l'Associació Llibre del Pirineu, on hi haurà presentacions de llibres i una taula de signatura d'autors pirinencs. Així mateix, a partir de dos quarts de sis de la tarda tindrà lloc una lectura en viu de *L'auca del Sr. Esteve*, de Santiago Rusiñol, al centre cívic el Passeig. Finalment, l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell celebrarà una jornada de portes obertes.

REGIO 7

23/04/2011

El candidat del PSC de la Seu, Òscar Ordeig, davant de la catedral

El PSC de la Seu pretén fer majoria per evitar els pactes entre CiU i ERC

M.S. | LA SEU D'URGELL

■ El candidat del PSC a les eleccions municipals de la Seu, Òscar Ordeig, ha presentat una llista formada per trenta persones que, segons ha explicat, «combinen experiència i renovació». Ordeig ha remarcat que l'objectiu de la candidatura és tornar a guanyar tal com ho ha fet des de les primeres eleccions del 1979, però, aquesta vegada, fer-ho amb una «majoria prou àmplia» que li permeti governar.

Així, Ordeig ha presentat una llista que darrere d'ell formen en els primers llocs Conxita Rabasa,

actual regidora, psicopedagoga i mestra de l'escola Albert Vives; Lluís Sánchez, que també és regidor des de l'any 1995 i formador viari; Vicenç Ripoll, regidor entre els anys 1991 i 2007, i mestre de l'escola Albert Vives; Paqui Gómez, actual cap d'admissions de l'Hospital de la Seu, és una de les persones que s'incorpora de nou a la candidatura, de la mateixa manera que Ivan Vigo, mestre de 25 anys, jugador de l'equip de futbol de la Seu i entrenador de l'EDFOR. També donen suport a la llista l'exalcalde Joan Ganyet i l'excandidat Jordi Ortega.

TEATRE COMÈDIA

El grup de la Seu A Tota Teta adapta 'Homes', de les T de Teatre

Representacions

Ai, els homes!: A Tota Teta.

La Seu d'Urgell. Col·legi La Salle. Divendres 29 i dissabte 30 d'abril (22.00 h) i diumenge 1 de maig (18.00 h). Preu: 10 € (8 € anticipada).

La companyia de l'Alt Urgell A Tota Teta estrenarà el cap de setmana que ve la comèdia *Homes*, original de les T de Teatre,

en una adaptació dirigida per Pere Tomàs i un muntatge en què ha col·laborat l'actor Joel Minguet, popular per la seua participació en la sèrie de TV3 *El cor de la ciutat*. La recaptació es destinarà a *La Seu Solidària*. Entrades anticipades a l'oficina de turisme, el consell comarcal i la perruqueria Still & Fashion.

SE6NE

24/04/2011

Diumenge, 24 d'abril del 2011 Diari d'Andorra

TEATRE |

La companyia A Tota Teta estrena a la Seu 'Ai, els homes!', dirigida per Pere Tomàs

La companyia alturgellenca A Tota Teta estrena divendres de la setmana vinent *Ai, els homes!*, una adaptació de l'obra *Homes*, de les T de Teatre, que dirigeix l'actor Pere Tomàs.

El repartiment està format per nou actrius i un actor: Alba Vallejo, Anna Moreno, Cèlia Morales, Gemma Besolí, Joan Barquero, Joana Teruel, Laura Sánchez, Marisa Puy, Sònia Moreno i Tota Parejo. Montse Garriga ha creat les coreografies, Jan Tomàs s'encarrega de la sonorització, Arnau Calvet de la il·luminació i Joel Minguet, actor conegut principalment per la participació a *El Cor de la ciutat*, ha col·laborat en la direcció d'actors i en la creació del muntatge.

Les representacions de l'espectacle seran tres, divendres i dissabte vinents, dies 29 i 30, a les 10 de la nit, i diumenge, 1 de maig, a les sis de la tarda, al teatre del col·legi La Salle, de la capital alturgellenca, i el benefici de la recaptació es destinarà a l'ONG La Seu Solidària.

SEGNE

26/04/2011

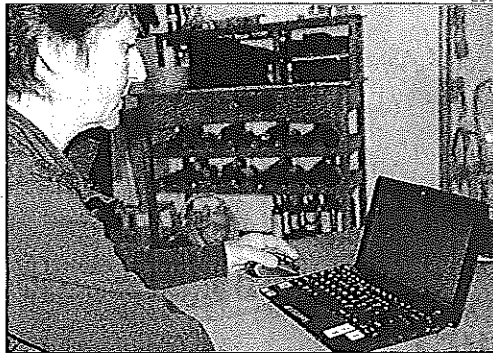
COMUNICACIONS TECNOLOGIES

Prop d'un 20% de les cases de l'Alt Urgell no tenen bona connexió a Internet

Montferrer, Bassella, Peramola i Anserall, els pobles més afectats, segons Eureka

C. SANS

LA SEU D'URGELL | Un 19,5% de domicilis de la població de l'Alt Urgell no tenen accés a Internet o, en cas de tindre'n, la cobertura és deficient. Són dades d'Eureka, empresa especialitzada a proveir de connexió a Internet zones aïllades que les grans companyies no volen cobrir. Dels municipis de la comarca, el de Montferrer i Castells és el que té més problemes per connectar-s'hi, en un 43% de les cases. Dels 27 nuclis de població d'aquest municipi, 21 tenen menys de 50 habitants. Fonts d'Eureka van assenyalar que aquesta forta dispersió geogràfica dificulta la cobertura de les telecomunicacions. "És complex, ja que zones d'aquestes característiques necessiten nombroses infraestructures", indiquen. Tam-

Una veïna d'Anserall afectada per la mala connexió a la xarxa.

poc ho tenen fàcil a la part sud de la comarca. És el cas d'algunes zones de Bassella; a la Clua o a Nuncarga, a Peramola; o en algunes àrees d'An-

serall, on els veïns tampoc poden connectar-se a Internet.

Per intentar solucionar el problema, habitual també a molts nuclis del Pirineu, Euro-

na ampliarà la xarxa comarcal de punts d'accés a Internet. Actualment, compten amb 16 punts i l'empresa preveu instal·lar-ne ara una desena més. L'actuació, que permetrà millorar la connexió a Internet dels veïns de la comarca, es farà al llarg de l'estiu.

La demarcació de Lleida continua sent la més endarrerida de Catalunya en la implantació d'Internet, amb gairebé un 14% d'habitants amb problemes de connexió totals o parcials. La segueix Girona, amb un 13,3%. En canvi, a Barcelona és més baixa, del 7%. La mitjana catalana és del 8%.

S'ha de recordar que molts pobles de l'Alt Urgell també tenen problemes en la recepció de la televisió digital des de l'any passat.

SEGNE

26/04/2011

PATRIMONI

Estudi sobre l'evolució urbana de Coll de Nargó

COLL DE NARGÓ | El consell de l'Alt Urgell ha presentat un estudi sobre l'evolució urbanística de Coll de Nargó. El document ha estat elaborat per l'historiador i tècnic de l'ens comarcal Carles Gascon, per encàrrec de l'ajuntament.

La conferència va tractar sobre l'origen romà dels vestigis més antics trobats fins ara a Nargó. Es tracta d'una forma típica de paisatge agrícola en quadrícules, de la qual s'han trobat restes que permeten dibuixar amb força precisió l'extensió i les característiques de l'espai. També constata l'existència d'un castell a la zona.

SEGRE

26/04/2011

SUCCESSOS

Ferit un ciclista després d'una caiguda a la Seu

[LA SEU D'URGELL] Els Bombers de la Generalitat van atendre ahir un ciclista que va caure mentre practicava ciclisme de muntanya per una pista forestal als voltants de la Seu d'Urgell.

L'accident es va produir a les dos del migdia, quan, per causes desconegudes, el ciclista va caure. El ferit, que es queixava d'un cop a l'esquena, va ser traslladat a un centre hospitalari.

SEGRE

23/04/2011

L'Alt Urgell millora el centre de serveis

[LA SEU D'URGELL] La comissió de govern del consell comarcal de l'Alt Urgell ha aprovat les condicions i el projecte per a la contractació de les obres del centre de serveis de la comarca, que en la seua segona fase inclouen la millora de la zona perimetral. El projecte té un pressupost de 294.000 euros i un termini d'execució de 5 mesos.

SEGRE

23/04/2011

22.30

OLIANA. PAVELLÓ FRANCESC BETRIU.

Pep Sala reprèn la seua gira

Concert en què Pep Sala reprèn la seua gira i presenta *Pep Sala Elèctric*, que repassa la seua trajectòria musical des de Sau fins a la seua integració a La Banda del Bar i ara en solitari.

EDUCACIÓN / PROGRAMAS EUROPEOS

L.M.

Imagen de la última reunión de estos centros en Portugal

Organyà acogerá un encuentro de varias escuelas europeas

ORGANYÀ • Los próximos días 27, 28 y 29 de abril tendrá lugar en Organyà un encuentro de escuelas europeas reunidas en un proyecto Comenius. Los países participantes serán Reino Unido, Italia, Polonia, Turquía, Portugal y Eslovenia. Todas las escuelas están vinculadas por un trabajo común que lleva por título "Recordamos el pasado, entendemos el presente y pensamos el futuro" que entre otros objetivos pretende que los alumnos busquen

información sobre tradiciones, oficios antiguos, leyendas e historias de los antepasados, juguetes y músicas antiguas, entre otros.

Este proyecto tiene una duración de dos cursos y ya se han realizado dos encuentros, un primero en Polonia y un segundo en Portugal. La tercera será en Organyà, la última semana de abril. Las actividades previstas para estas jornadas serán, entre otras, visita a lugares singulares de la comarca.

SEGRE

26/04/2011

ENSENYAMENT

Trobada d'escoles europees, aquesta setmana a Organyà

I ORGANYÀ | Organyà acollirà aquesta setmana una trobada d'escoles europees que participen en el projecte Comenius. En total, s'hi reuniran una trentena de professors procedents de centres escolars del Regne Unit, Itàlia, Polònia, Turquia, Portugal i Eslovènia. Serà els dies 27, 28 i 29 d'aquest mes. Totes les escoles que hi participen estan vinculades per un treball comú que porta per tí-

tol *Recordem el passat, entenem el present i pensem el futur*, que té com a objectiu que els alumnes busquin informació sobre tradicions, ofícis antics, llegendes i històries dels avantpassats.

El projecte, segons han explicat des de la ZER Narieda, que forma part de la iniciativa, té una durada de dos cursos i, de moment, ja s'han realitzat dos trobades més.

DAIM D'ANDORRA

24/04/2011

CERDANYA | COMUNICACIONS

Tall reivindicatiu de l'accés a dos nuclis de Bellver

CYNTHIA SANS
Bellver de Cerdanya

Unes quaranta persones van tallar la carretera N-260 al pas per Bellver de Cerdanya per reclamar la millora dels accessos a dos dels nuclis agregats del municipi.

Eren veïns d'Éller i Cortàs, una trentena, que fa anys que exigeixen l'arranjament del paviment de la via que connecta l'eix pirinenc amb els dos pobles.

El lema de la protesta, que va durar poc més de deu minuts, era "Cortàs i Éller per una carretera

Capçalera de la manifestació d'anir a Bellver.

C. SANS

digna". Els mossos van desviar el trànsit pel nucli urbà de Bellver, i les retencions no van superar el quilòmetre.

Núria Ribot, veïna d'Éller, explicava que fa anys que reclamen la millora de la carretera, de vuit quilòmetres, plena de sots, que utilitzen diàriament els veïns, i la titularitat de la qual és de l'ajuntament de Bellver. El departament d'Agricultura la va arranjar fa cinc anys, i l'alcalde, Xavier Porta, assegura que la corporació no pot assumir el cost de l'obra.

REGIO 7

23/04/2011

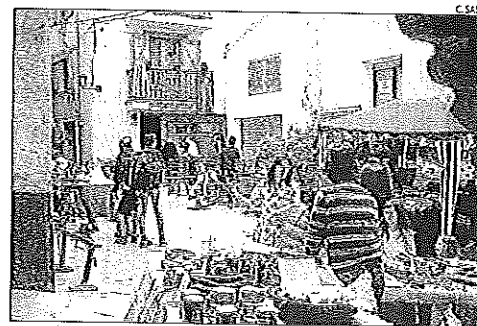
Peramola viu la tercera edició del Mercat de la Cultura Local

H.S. / LA SEU D'URGELL

■ Peramola celebra fins avui la tercera edició del Mercat de la Cultura Rural, una cita que mira d'unir la promoció turística del poble amb la de la història i el patrimoni local. Segons han explicat els organitzadors, en aquesta edició els visitants podran gaudir dels «encants amagats del poble, com ara les antigues botigues, el carni de les fonts i la seva poesia». La cita inclou una lectura de poemes i fragments de l'obra de l'escriptor local Josep Espunyes. La festa va començar ahir a les onze del matí amb la inauguració del Mercat de la Cultura Local. A les dotze es va fer una visita guiada per les fonts de Peramola. I a sortida es va fer a la Baixada del Molí. A les cinc de la tarda es va fer un taller de teatre a càrrec d'Alfons Grup. Al grup hi va poder participar tothom a partir dels cinc anys d'edat. Avui a dos quarts d'una es farà la lectura de l'obra de Josep Espunyes. A dos quarts de cinc de la tarda, el Grup de Música Tradicional Folk Fusió animarà els carrers. A les set es farà una nova ruta guiada per la font del Gat i els carrers del poble, on es podran visitar les botigues antigues. La festa s'acabarà amb pa, vi i sucre per a tothom.

SEGRE

26/04/2011

Mercat cultural a Peramola ■ Peramola ha celebrat aquest cap de setmana la tercera edició del Mercat de la Cultura Rural, en què han participat una trentena de parades.

DESCUBRIMIENTO HISTÓRICO

Sitúan la sala capitular de la iglesia de Organyà gracias a un homicidio

El arqueólogo Renyer Flix precisa la zona eclesial al analizar un robo y un asesinato

Las doble cerradura de una caja violentada por un ladrón en 1824 permite la localización

Descubren todas las crónicas de una muerte violenta en junio de 1792

LLEIDA ALFONSO L. CONGOSTRINA
Un homicidio perpetrado en 1792 y un robo de 1824 han dado al arqueólogo leridano Joan Ramon Renyer Flix la información necesaria para ubicar la histórica sala capitular de la iglesia de Santa María de Organyà.

El Institut Català del Sol está llevando a cabo unas obras en la iglesia de Santa María d'Organyà que están aportando interesantes informaciones sobre el histórico municipio de l'Alt Urgell. El historiador de la empresa Construccions Monjo de Bellvís, Joan Ramon Renyer Flix, está llevando a cabo la intervención arqueológica en la sacristía a la que ha unido diversos archivos recuperados que han permitido conocer, a parte de dos tumbas de bebés de la primera construcción del templo aparecida en el testamento del Comte Borrell II en 993, la evolución de la iglesia y de la propia villa de Organyà.

Renyer ha localizado en el Arxiu Històric de Lleida documentos que le han permitido ubicar la sala capitular de Santa María d'Organyà. La sala, según el arqueólogo, podría ser de 1539 cuando el Papa Pau III decretó la anexión de la canónica de Organyà a la mensa capitular d'Urgell.

Renyer ha encontrado otros documentos que le han permitido precisar el lugar de la sala capitular. Curiosamente, entre estos documentos se encuentran las crónicas de un robo en la citada iglesia y un homicidio acaecido en Organyà.

Robo

En cuanto al robo, Renyer asegura que ha localizado una declaración jurada de la época que afirma textualmente: "Examinando las puertas forzadas de la sala capitular del cabildo de esta Santa Iglesia que contenía una cerradura, la del archivo del mismo cabildo que contenía dos cerraduras, la puertecita inmediata al cajón donde existía el archivo que contenía una cerradura con

Las obras se efectuaron en la iglesia de Santa María de Organyà

dos distintas llaves y el mismo cajón". Esta "puertecita con una cerradura con dos distintas llaves" es la que se ha localizado en una pared en el primer piso de la actual sacristía. Y esto nos permite hacernos una idea de cómo era la actual iglesia en 1824.

El arqueólogo también ha localizado documentos de un homicidio perpetrado en la citada localidad de l'Alt Urgell. En la calle Carniseries hubo en junio de 1792 una pelea entre Antonio Coll Mansebo y algunos estudiantes. Coll quedó gravemente herido. El alcalde de Organyà, Josep Oriol, y el notario, Josep Rocamora, junto con los soldados del destacamento que estaba en el municipio se dirigieron al lugar donde estaba el herido y viendo la gravedad de las lesiones Oriol solicitó que se llamara al cura, a los cirujanos Antonio Ponsella y Antonio Ra-

monet y al médico Antonio Comes que asistieron al herido, le llevaron a una cama, se confesó con el sacerdote y acto seguido falleció.

La investigación

El alcalde ordenó entonces a los cirujanos y al médico que realizaran una relación de las heridas del cadáver, lo que hoy día denominaríamos autopsia. A las 23.15 horas de aquel 17 de junio de 1792 el alcalde se dirigió junto con varios soldados hasta la casa de Josep Serra, uno de los testigos del fatal crimen. Serra les entregó un cuchillo manchado de sangre que según comunicó, había podido quitar a uno de los agresores. En concreto a Gerónimo Caballol. El testigo también aseguró haber visto participar en la pelea a Josep Caminal, Bonaventura Rocamora y a un estudiante de "casa Do-

nich del pueblo de Pujol".

La misma comitiva (alcalde, notario y soldados), se trasladó entonces a casa de Josep Caminal pero no había nadie en la vivienda. Posteriormente, fueron a la casa de Buenaventura Rocamora.

La madre del acusado abrió la puerta y les trasladó a la habitación de Buenaventura. Allí lo hicieron preso y lo llevaron hasta la sala capitular que en pleno siglo XXI se está intentando estudiar. En la citada sala capitular se encontraba de forma interina el "zepo", o lo que es lo mismo, una especie de esposas para inmovilizar a los prisioneros del municipio.

Buscaron al resto de acusados sin dar con ellos. Pero Buenaventura era estudiante de la Universitat de Cervera y el 19 de junio, dos días después del homicidio, el alcalde tuvo que dar parte de la deten-

ción al "señor Cancelario" de la universidad.

Días más tarde, concretamente el 27 de junio el "señor Cancelario" envió mediante lo Mossos d'Esquadra una carta al alcalde de Organyà en la que solicitaba que el estudiante fuera entregado a los agentes para que fuera el dirigente de la universidad el encargado de juzgar al estudiante.

La siguiente noticia es de cuatro días después.

El primer día del mes de julio un cabo de los soldados de Organyà comunica que Buenaventura Rocamora que se encontraba detenido en el "salón de la casa capitular" había conseguido huir.

El alcalde rápidamente pidió una inspección e interrogó a varios soldados. Concretamente, aquella tarde el mismo primer edil había ido a ver al preso entre las 19.00 y las 20.00 horas. Vio que Buenaventura estaba hablando con un hermano y otro pariente. Antes de marchar, el alcalde ordenó al soldado Josep Urgeles que si le llamaban a él y a sus compañeros para ir a cenar "cerrasen la puerta con llave y se la llevasen".

La fuga

El alcalde sospechaba que los mismos soldados permitieron que los amigos del acusado rompieran el "zepo" para permitir la huida. Por ese motivo, y como principal autoridad de Organyà, ordenó que arrestaran al soldado Josep Urgeles y le dejaran, de nuevo, en el mismo salón de la casa capitular.

En la casa de Buenaventura no hay rastro ni de él, ni de su hermano. Pero el alcalde y los soldados encuentran en otro punto del municipio a Josep Rius Zapatero, la otra persona que estaba hablando con el preso la última vez que fue visto. Acto seguido quedó detenido.

De Buenaventura poco o nada se sabe. Al día siguiente el alcalde hizo algunos interrogatorios a Rius y al soldado preso en el que se apreciaron contradicciones.

Esta historia que seguro tiene un final todavía no se ha localizado entre todos los documentos guardados en diferentes archivos. Lo cierto, es que ambos hechos delictivos. El robo y el homicidio compartieron, en uno u otro momento, el escenario de la sala capitular de la iglesia de Santa María d'Organyà.

Por cierto, el informe de la autopsia hecha a Antonio Coll Mansebo asegura que el cadáver tenía diversas heridas, y entre ellas "encontraron una penetrante en la cavidad natural y músculos del abdomen en el hipocondrio izquierdo y músculo oblicuo descendente, cuya región contiene el bazo y una grande porción de estómago".

El mismo documento afirma que el instrumento con el que acabaron con la vida de Coll no está del todo claro. Y de esta manera habla de un espada, navaja y cuchillo catalán y otros utensilios.

Como hemos asegurado, pequeños misterios que esconde la historia.

50 Mòbils. Un dispositiu permet denunciar des de l'iPhone delictes i actes vandàlics.

51 Gent. Més de 40 membres de la reialesa, entre els convidats a la boda de Guillem.

TRADICIONS PASQUA

A l'esquerra, el grup infantil de caramellaires actuant al mercat de la Seu, i a la dreta, els adults refuglats en uns porxos interpretant una cançó.

Triomf de les caramelles

Uns 90 nens d'escoles i instituts de la Seu d'Urgell van desafiar la pluja per ser els primers a cantar a la primavera i a la Pasqua || El cor d'adults va prendre el relleu a la tarda

M. MAS

LA SEU D'URGELL | Els caramellaires de la Seu d'Urgell van obrir ahir aquestes tradicionals actuacions pels carrers de la localitat i van continuar així fidels a aquestes cercaviles malgrat la pluja. Molts altres municipis de les Garrigues, Urgell, Segarra, Solsonès i Noguera acolliran les caramelles entre avui i demà, quan tradicionalment es cantaven aquestes melodies, majoritàriament de caràcter religiós.

Un grup format per uns 90 nens i adolescents d'entre 8 i 15 anys procedents de centres educatius de la Seu d'Urgell van ser els primers a cantar caramelles. Els carrers de la localitat es van

seguir amb el recorregut previst, pel carrer Major, el mercat, fins a arribar a la Llar de Sant Josep i actuar al Parador Nacional. Aquí els van obsequiar amb un refrigeri per recuperar forces i seguir amb l'itinerari malgrat que llavors va tornar a ploure.

No obstant, van seguir pels porxos i fins i tot van cantar sota la pluja protegint-se amb alguns paraigües. Els porxos del passeig Joan Brudieu van ser l'escenari de l'actuació que va servir per tancar les caramelles infantils d'aquest any organitza-

des per les AMPA dels centres educatius i sota la batuta de Rafael Llobet.

Cor d'adults

A la tarda, van agafar el relleu uns 70 cantaires adults i 10 músics, que van oferir el seu reper-

tori per continuar fidels a les tradicionals caramelles pel centre de la localitat, sota la direcció de Lluís Obiols. La pluja també va fer acte de presència però esperen que aquest matí, que actuaran per la part nova de la Seu, el temps els acompanyi.

GASTRONOMIA DE PASQUA

Entrega de la mona al primer lleidatà de l'any (esq.) i el Banc de Sang i els Forners entreguen una mona al guanyador del sorteig (dreta).

Els Forners i el Banc de Sang sortegen una mona

LLEIDA | El Gremi de Forners de Lleida i el Banc de Sang i Teixits de l'Arnau van entregar dijous una mona al guanyador del sorteig organitzat pel centre fix de donació de sang per promocionar la solidaritat dels lleidatans. Els donants de sang

que van acudir a l'Arnau entre l'11 i el 21 d'abril van poder participar en el sorteig d'aquest tradicional dolç de Pasqua. Eva Refé Bañeres va ser la guanyadora i va acudir juntament amb la seua filla a recollir el pastís de mans del

president del Gremi de Forners, Manel Llaràs. Joana Nieto (esquerra de la imatge) i Maria Morlans també van assistir a aquest acte.

D'altra banda, l'alcalde de Lleida, Àngel Ros, acompanyat de la tinent d'alcalde Dolors

Arderiu, va entregar ahir a la plaça Paeria, una mona al primer lleidatà de l'any, Al Kaasem, com a gentilesa del Gremi de Forners de Lleida. Aquest acte es va celebrar davant de la parada per promocionar el Pa de Sant Jordi del gremi.

EMPARA ALS PORXOS

El grup infantil de caramelles es va protegir de la pluja recorrent els porxos de la Seu

omplir al llarg del matí amb les seues cançons de temàtica primaveral, religiosa i fent referència a la Pasqua. Un grup d'una dotzena de joves de l'escola de música de la Seu van acompanyar els caramellaires amb els seus instruments. Encara que a primera hora del matí plovia amb força, els joves cantaires van començar el recorregut com estava previst actuant en el geriatric de la localitat. A l'acabar, la pluja va donar una treva i van

GUIA

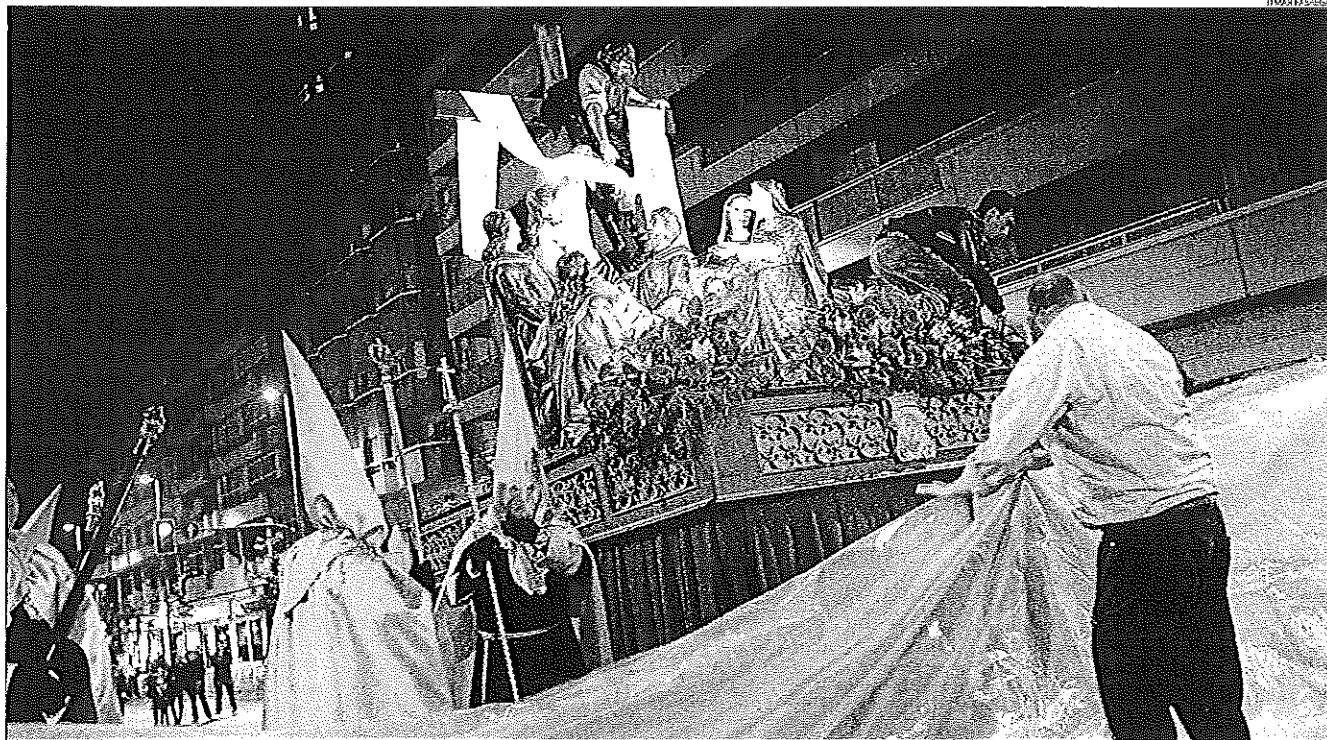
www.segre.com/guia

38 **Literatura.** Llibreters i editors temen menys vendes per Sant Jordi per la Setmana Santa.

42 **Parc infantil.** Cucalòcum tanca l'edició de primavera amb més de 10.000 visitants.

RELIGIÓ SETMANA SANTA A LLEIDA

Un dels passos que es van haver de tapar amb una capa de plàstic per la pluja. Uns minuts després, la imatge es va destapar, cosa que va generar aplaudiments entre els assistents.

La devoció venç la pluja

Un miler de persones participen en la processó del Sant Enterrament, entelada per la pluja || Els passos van iniciar el recorregut protegits amb capes de plàstic, que després es van poder treure

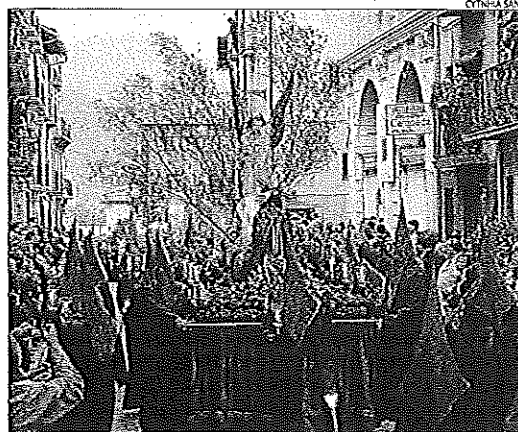
LLEIDA | La pluja va ser ahir gairebé més puntual que la processó del Sant Enterrament a Lleida i després d'amenaçar durant tot el dia va començar a caure de nou poc després de les nou del vespre, quan els Armats de la Sang ocupaven l'avinguda de Catalunya en tota la seva longitud. La pluja va durar uns quinze minuts i va obligar els milers d'espectadors a desplegar els paraigües i les congregacions, a protegir els passos amb amplis tros-

PASSOS

Els 130 Armats van obrir la processó i els van seguir quinze congregacions i tretze passos

La Passió de Balaguer, representada al Castell Formós.

La processó de la Seu d'Urgell, que va comptar amb deu passos.

sos de plàstic. Però només va arribar fins aquí. El miler de participants va continuar sense problemes el recorregut de la processó, aquest any de menor durada, ja que es va optar per eliminar el tram final a Blondel.

Unes hores abans, la pluja havia entelat la processó del Silenci (la matinada de dijous a divendres). Els Armats van donar avis de la processó del Divendres Sant a mitja tarda i cap a les 20.40 hores els 130 soldats van obrir pas

a les 15 congregacions que van participar en el Sant Enterrament. Des de la tribuna, una representació de les autoritats civils i eclesiàstiques, encapçalades per l'alcalde, Angel Ros; el delegat del Govern, Ramon Far-

ré, i el vicari general, Ramon Prats, en representació del bisbe, es van sumar a la processó al pas de la marededéu de la Soledat. Al marge de Lleida, altres capitals de comarca com la Seu d'Urgell es van sumar a la pro-

cessó, i a Balaguer es va representar la Passió. A la Seu, els passos van sortir de la Catedral de Santa Maria i van seguir pel carrer Major davant de l'expectació del bisbe, Joan-Enric Vives, i l'alcalde, Albert Batalla.

DIA DE LLIBRES I ROSES ENQUESTES

Creix la lectura en català

Sis de cada deu catalans llegeixen llibres, un 25% en llengua catalana, encara que quatre afirmen que no llegeixen mai || El Segrià, la comarca lleidatana amb el percentatge més alt de lectors

DADES

HÀBITS DE LECTURA

Lectors de llibres per comarques

COMARCA	PERC.*	%
Segrià	106	69,5
Noguera	19	55,4
Pallars Sobirà	4	54,6
Pallars Jussà	6	51,2
Urgell	16	49,8
Alta Ribagorça	2	49,6
Alt Urgell	10	49,5
Pla d'Urgell	15	48,7
Val d'Aran	4	48,2
Garrigues	9	48,1
Solsonès	6	47,4
Segarra	9	46,6

Lectors de llibres en català per comarques

COMARCA	PERC.*	%
Pallars Sobirà	2	29,0
Garrigues	5	25,7
Solsonès	3	23,7
Pallars Jussà	3	23,4
Urgell	7	23,0
Alt Urgell	4	22,8
Noguera	7	21,1
Alta Ribagorça	1	19,5
Segarra	4	18,0
Pla d'Urgell	6	17,5
Segrià	30	17,3
Val d'Aran	1	6,34

Lectors de llibres en castellà per comarques

COMARCA	PERC.*	%
Segrià	71	40,8
Val d'Aran	4	39,8
Noguera	11	32,0
Alta Ribagorça	1	29,7
Pla d'Urgell	9	28,3
Pallars Jussà	3	26,6
Alt Urgell	5	26,0
Urgell	8	25,6
Segarra	5	25,5
Pallars Sobirà	2	24,8
Solsonès	2	21,2
Garrigues	4	20,4

* EN MILERS DE PERSONES

AGENDA

LLEIDA

■ **Recepció institucional:** L'IEI acollirà la recepció als autors de Lleida a les 13.00 hores. D'11.00 a 14.00 hores i de 17.00 a 20.30 hores, exposició bibliogràfica amb publicacions de l'IEI.

■ **Vermut literari:** La parada de la llibreria Punt de Llibre serà, un any més, l'escenari del vermut que congrega escriptors i autoritats, a les 13.30 hores.

■ **Firmes de llibres:** Els escriptors es repartiran durant el dia pels estands de la ciutat. Algunes de les seues cites són **Carles Porta** (Caselles 18.00 h, Abacus 19.00 h); **Àngel Ros** (llibreria Marc 11.00 h, llibreria La Lluna 11.30 h, Caselles 12.00 h, Abacus 12.30 h, Punt de Llibre 13.00 h); **Rosa Jové** (Abacus 12.00 h); **Pep Coll** (Abacus 12.00 h); **Pere Rovira** (Caselles 11.00 h, Abacus 12.00 h, Punt de Llibre 13.00 h); **Dúnia Carulla** (Caselles 11.00 h, Punt de Llibre 13.00 h, Abacus 19.00 h); **Ramon Usall** (Caselles 11.00 h, Punt de Llibre 13.00 h, Abacus 19.00 h); **Llorenç Capdevila** (Caselles 12.00 h, Abacus 19.00 h); **Roger Torres** (Pastisseria Monrabà, al matí i Caselles 17.00 h); **Jordi Guardiola** (Abacus 11.00 h, Caselles 12.00 h, Punt de Llibre 13.00 h); **Felip Gallart** (Caselles 18.00 h); **Estanislau Fons** (Caselles 18.00 h).

LA VALL DE BOÍ

■ **Venda de llibres:** Davant de l'església de Santa Eulàlia d'Erill la Vall, parada de vendes de llibres especialitzada en el conjunt romànic de la vall de Boí. Visites guiades a l'església de Sant Climent de Taüll (11.00 h), Sant Joan de Boí (12.00 h), Santa Eulàlia d'Erill la Vall (17.00 h) i Nativitat de Durro (18.30 h).

LA SEU D'URGELL

■ **Presentacions:** *Anem a plegar mandirons*, d'Isidre Domenjó i Carme Invernón, al passeig Joan Brudieu (11.30 h); lectura de *l'Auca del Sr. Esteve* (17.30 h) al Centre Cívic; firmes dels autors del Pirineu al passeig Joan Brudieu (18.00 h a 20.00 h).

BELIANES

■ **Festa de les arts:** Música, cançons i parades de llibres a partir de les 11.00 h.

SORT

■ **Presentacions:** Roser Tomàs presentarà *Somni d'un Pallars lliure*. 18.30 h, Casal Social de la Gent Gran.

TREMP

■ **Presentacions:** Reedicció de *La Vall Fosca: els llacs de la llum*, de Martí Boneta, i *La Canadenca al Pallars*, de Xavier Tarraubella. Biblioteca Maria Barbal. 19.00 h.

[BARCELONA] Un 58,7 per cent dels catalans ha llegit algun llibre durant l'últim any, xifra que representa un augment d'un 0,7% respecte a l'any anterior, majoritàriament novel·les d'històries, aventures i policiaques, segons les dades de l'últim informe del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, publicat dijous passat. Dels 3,7 milions de lectors, el 70% ho fa en castellà, el 25% en català —percentatge que representa 961.000 persones—, i el 5% llegeix en altres llengües. Els responsables de l'informe van assenyalar que la xifra de lectors en català està augmentant en els últims anys, encara que cal una major divulgació, perquè la gran majoria d'aquests són nascuts a Catalunya i catalanoparlants.

Els catalans llegeixen una mitjana de 3,9 llibres a l'any, és a dir, un llibre cada quatre mesos: un 10,5% només en llegeixen un, un 11,1% llegeixen dos volums i un 18,6% han consumit sis o més llibres en els últims dotze mesos. Les dades mostren que el nombre de persones que només llegeixen un llibre a l'any ha augmentat gairebé un 7% respecte al 2009, dada que els responsables de l'estudi van valorar com a positiu al considerar que "s'ha ampliat la base de persones que, encara que només sigui un llibre, llegeixen". L'anàlisi per comarques reflecteix a la província de Lleida que el Segrià

lidera el rànquing amb 106.000 persones que declaren llegir llibres, xifra que representa sis de cada deu veïns. La Noguera, el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà el segueixen en la classificació, al superar el 50% de lectors. Al final de la llista se situen el Solsonès (47,4%) i la Segarra (46,6%). Pel que fa a l'idioma de lectura, el Pallars Sobirà és al capdavant en català amb el 29% dels lectors de la comarca. S'ha de destacar que aquesta comarca del Pirineu també està entre les que lidera aquesta classificació en

LECTURA EN CASTELLÀ

El Segrià i la Val d'Aran són les comarques de Lleida on la població llegeix més llibres en castellà

l'àmbit de Catalunya, juntament amb Osona (32%) i el Priorat (31%). Al contrari, la Val d'Aran és, amb diferència, la comarca de tot Catalunya on menys es llegeix en català (tot just el 6,3%), seguida del Montsià (9%) i el Baix Penedès (9%). A les comarques lleidatanes, el Segrià lidera també la classificació de lectura en castellà (40,8%) per davant de la Val d'Aran (39,8%). A Catalunya, aquesta llista és encapçalada pel Garraf i el Barcelonès (47%).

REGALS ORIGINALS AMB POMES TATUADES

Dona a la teva empresa una imatge innovadora i respectuosa amb el medi ambient.

L'últim en màrqueting

www.tatufrut.com

Tatuatges en fruita

www.castelldans.net

Joan Escolà

aescola@terra.es - Tel. 646 690 882
La Banya, s/n - 25154 Castellsans - Lleida

Preveuen que la venda de roses baixi un 50%

■ El Gremi de Floristes de Lleida preveu que les vendes de roses per Sant Jordi baixin un 50% respecte anys anteriors en què en venien unes 80.000, ja que la Diada coincideix amb el Dissabte Sant. Aquesta celebració atípica també ha provocat una disminució del 30% de les parades amb permís per instal·lar-se als carrers de la ciutat per vendre flors.

eMazing

El regal perfecte per a aquest Sant Jordi!

Aquest Sant Jordi...

Vine a conèixer el nou iPod Touch.

Amb l'aplicació iBook podràs llegir tants llibres com vulguis

www.emazing.com.es C/ Sant Antoni, 48 Lleida Tel. 973 27 68 02

Les obres de construcció o ampliació d'almenys cinc escoles de les comarques de Lleida segueixen pendents d'iniciar-se, malgrat que ja van ser adjudicades fa mig any o més. La conselleria d'Ensenyament no decidirà quines executa ni el calendari de les actuacions fins que el Govern hagi aprovat el pressupost per a aquest any.

EDUCACIÓ INVERSIONS

Obres de col·legis adjudicades fa mig any continuen sense començar-se

Noves escoles o ampliacions a la Seu, Almenar, Sidamon, Vila-sana i Alcarràs

S. ESPÍN/J. MARTÍ

LLEIDA Mitja dotzena de grans obres en col·legis de Lleida adjudicades des de fa mesos encara no s'han començat, malgrat que Ensenyament va afirmar que, precisament, portarien a terme només els projectes que ja estan en marxa i els adjudicats. Per exemple, del nou edifici de l'escola d'Almenar tan sols hi ha les estacques al terreny, que van ser clavades després de la firma de l'acta de replantejament el 17 de gener. L'obra havia d'estar enllestida al juliol del 2012 i tant el centre com l'ajuntament d'Almenar estan pendents que Ensenyament els expliqui "què passa".

Al col·legi Parc del Saladar d'Alcarràs estan pitjor, ja que encara no s'ha firmat l'acta i la direcció tem que el nou edifici per a primària no estigui acabat a finals d'any, com estava previst. Actualment, només disposen de l'edifici d'educació infantil, malgrat que ja tenen tres cursos de primària en mòduls, i la segona fase del centre va ser aprovada pel Govern al març del 2010.

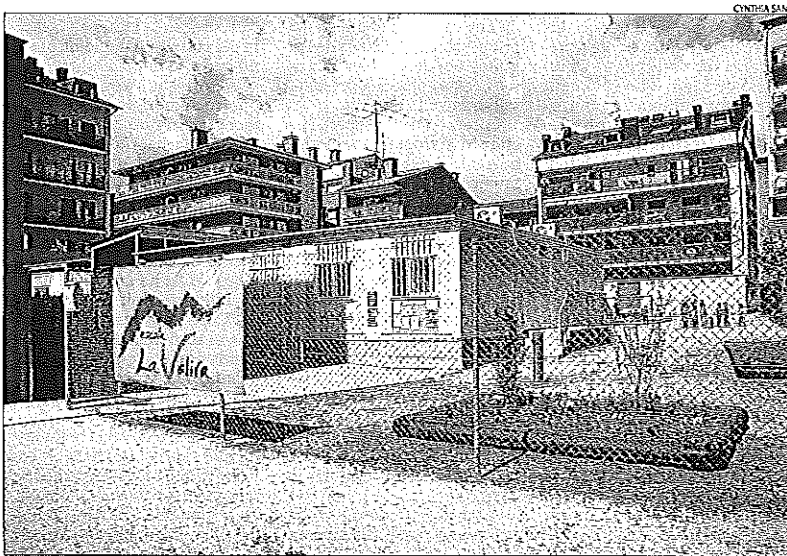
Altres obres adjudicades, però no començades, són les de l'escola El Timó de Sidamon, que va ser adjudicada al juliol de l'any passat. La reforma del col·legi Mossèn Ton Clavé de Vila-sana, adjudicada el novembre passat, tampoc s'ha començat i l'alcalde confia que les obres s'iniciïn després de l'aprovació dels pressupostos de la Generalitat, informa Joan Gómez.

La construcció de la nova escola La Valira a la Seu d'Urgell va ser aprovada per la Generalitat al mes de juny del 2009 i adjudicada a començaments d'aquest curs, però d'obres, ni rastre, informa Cynthia Sans. En aquest cas, Ensenyament confia que el centre sigui operatiu l'any que ve. En canvi, a l'Àngel Guimerà de Tàrraga, els treballs estan acabats, ja que "l'ajuntament els va avançar pel seu compte i ara sol·licita els diners invertits a la Generalitat", va indicar la direcció del centre. Les obres del col·legi Pompeu Fabra segueixen el seu curs, com les del Magí Morera de Lleida.

Una portaveu d'Educació va recordar que el Govern ha prorrogat el pressupost del 2010 i fins que no s'aprovi el d'aquest exercici no es podran determinar quines obres previstes s'executen ni el seu calendari.

Estacques tapades pel cereal ■ El nou col·legi d'Almenar, de dos línies, ja hauria d'estar en construcció. El 17 de gener es va firmar l'acta de replantejament, el tràmit que marca l'inici formal de l'obra, però des de llavors els únics treballs que s'han portat a terme han sigut la col·locació de les estacques al terreny. De fet, fa tant temps que les van clavar que estan quedant amagades pel cereal sembrat a la finca. Tant el centre com l'ajuntament estan preocupats per l'endarreriment en l'edificació.

L'escola La Valira de la Seu d'Urgell està ubicada en mòduls prefabricats.

ALGUNS EXEMPLES

Col·legi d'Almenar

■ Gisa en va adjudicar les obres el 2 d'octubre del 2010.

Escola La Valira de la Seu

■ En aquest cas, l'adjudicació es va materialitzar el 23 de setembre.

Sidamon i Vila-sana

■ Les obres de la primera escola es van adjudicar el 22 de juliol i les de la segona, al novembre.

Alcarràs

■ Havia d'estar a punt al setembre, però les obres encara no han començat.

Els pares demanen calendari

■ El president a Lleida de la Fapac, Ismael Alfaro, va anunciar que han sol·licitat una reunió amb Ensenyament per conèixer amb exactitud la previsió d'obres.

Memòries d'una vaca pirinenca

La creació de la marca Bruna dels Pirineus ha suposat un salt qualitatiu pels ramaders ja que incorpora un tret diferencial al seu producte. A la millora genètica, s'hi ha d'afegir que molts comercialitzen la carn amb aquest nom, fet que li dóna un valor afegit. Coneguem què hi ha darrere de la raça de vaca Bruna.

TEXT: NEUS MARTÍ I LLURBA FOTOS: MIKEL ARISTREGI

06

LECTURA

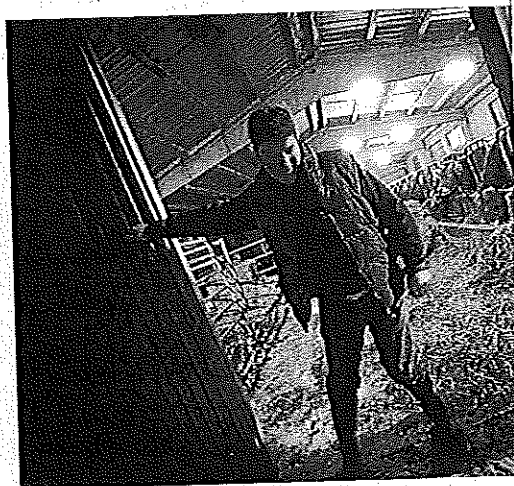
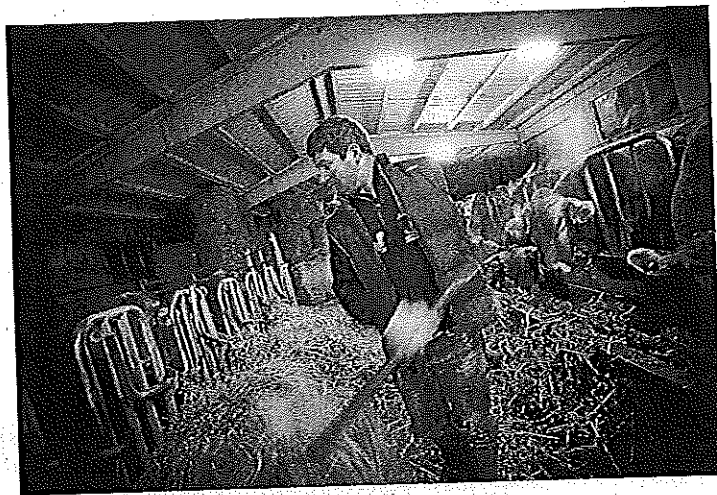
SUPLEMENT DOMINICAL SÈGNE
LECTURA 24/04/2011

Joan Enric Rodríguez, Teresa Rigau, Marta Fina i Martí Orriols arriben a Bon Repòs de bon matí, preparats per a la jornada de feina que els espera amb els vint-i-quatre "habitants" del centre. Porten amb ells tot l'instrumental per fer les diferents proves: control del pes per dur un seguiment del creixement de cada individu, una inspecció morfològica per comprovar que disposen de les característiques pròpies de la raça, i una avaluació de la qualitat del semen que determina l'aptitud reproductiva de cada un d'ells i garanteix l'absència de malalties genètiques.

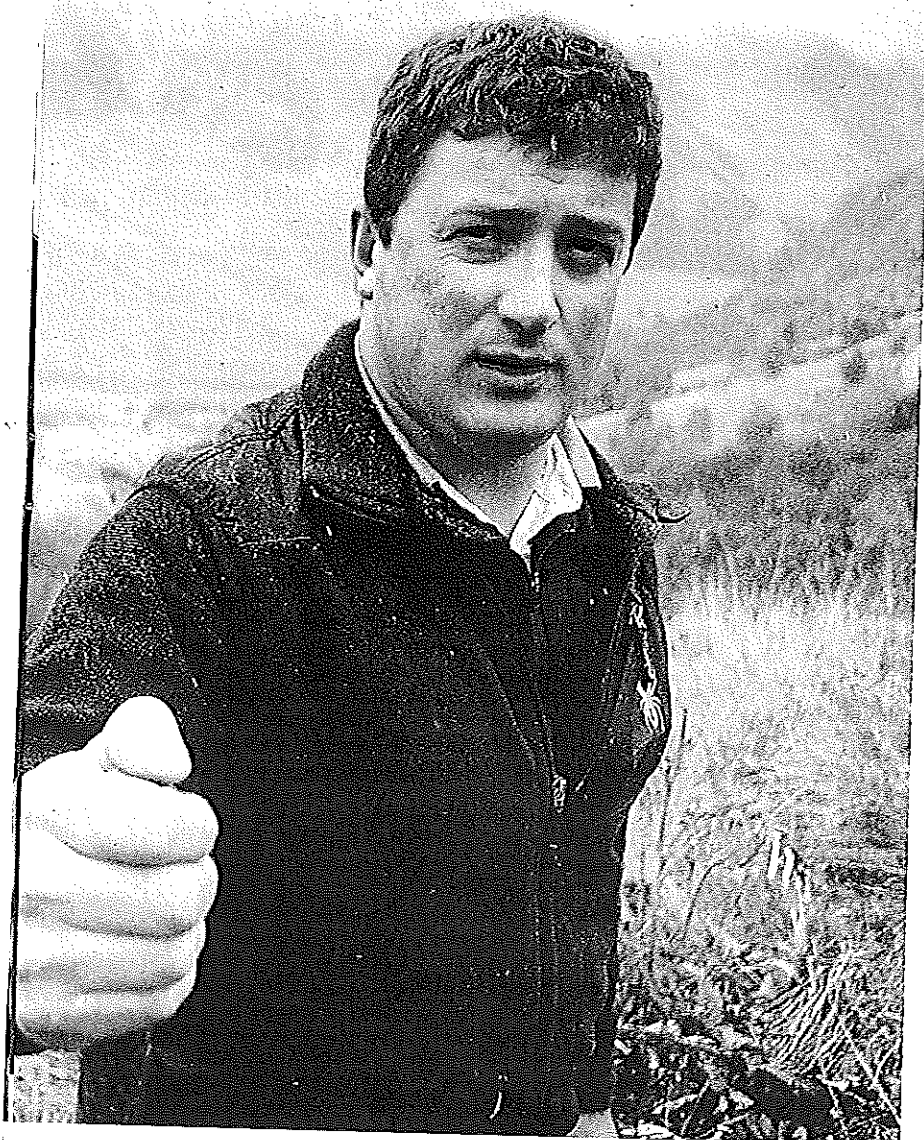
Afortunadament, aquesta no és una realitat similar a la que George Orwell plasma en la seva famosa novel·la "1984", sinó la que es viu al centre de testatge de vedells de la raça bruna, ubicat a la finca de Bon Repòs, al terme municipal de Gavet de la Conca. De les seves instal·lacions en surten els millors exemplars i, per garantir aquesta excel·lència, cal realitzar un acurat seguiment dels vedells. Al Centre hi ingressen mascles joves que fa poc que han estat deslletats i que són descendents dels millors pares i mares. "Abans d'entrar-hi, els animals passen un examen visual on es determina si s'adeqüen a l'estàndard racial de la Bruna i si no presenten defectes externs", explica la Marta Fina, tècnica del programa de Millora Genètica que la Universitat Autònoma de Barcelona efectua en col·laboració amb la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus (FEBRUPI), que gestiona el Centre.

La bruna dels Pirineus és una vaca de proporcions harmòniques, amb un pes que en les femelles oscil·la entre els 550 i els 600 kg i en els mascles pot arribar a ser de 1.000 kg. Té un front ample i pla; les orelles, grosses, presenten molts pèls blanquinosos a la part interna. Les banyes acostumen a ser en forma de lira, de secció ro-

Al centre de Bon Repòs se seleccionen els vedells que presenten les característiques òptimes per a la millora de la raça, i que són destinats a fecundar les vaques de raça bruna

ALIMENTACIÓ. Josep M. Moga dóna menjar a les vaques, un total de trenta-sis, que, a causa de les condicions climàtiques de la Val d'Aran, han de passar l'hivern sota cobert.

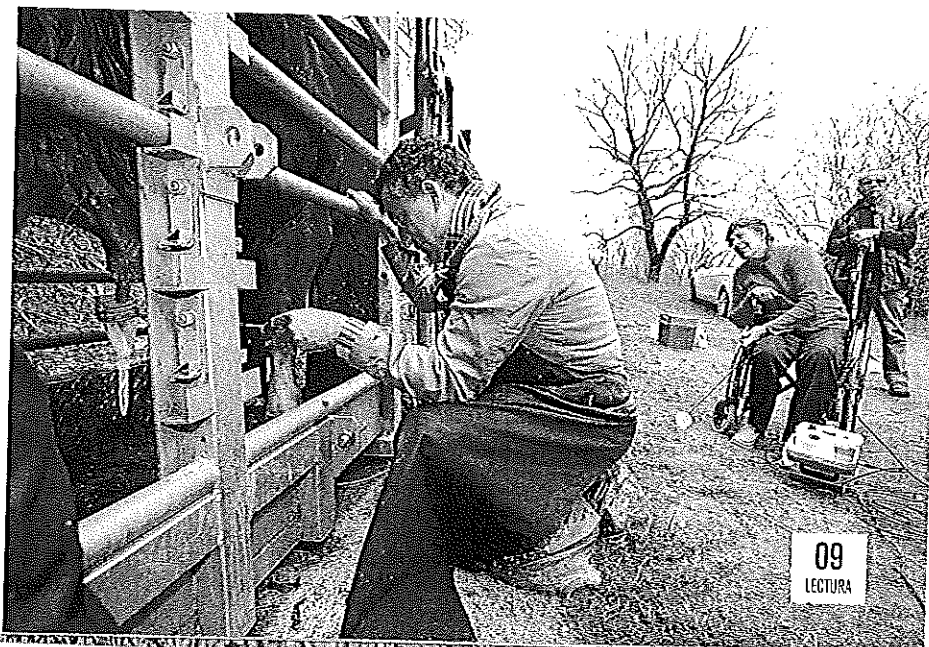
dona, de color blanquinós i amb la punta negra. La capa ha de ser de color bru, com indica el seu nom, amb degradacions més clares als ulls, al morro, a l'aixel·la, al braguer i a la línia dorsal.

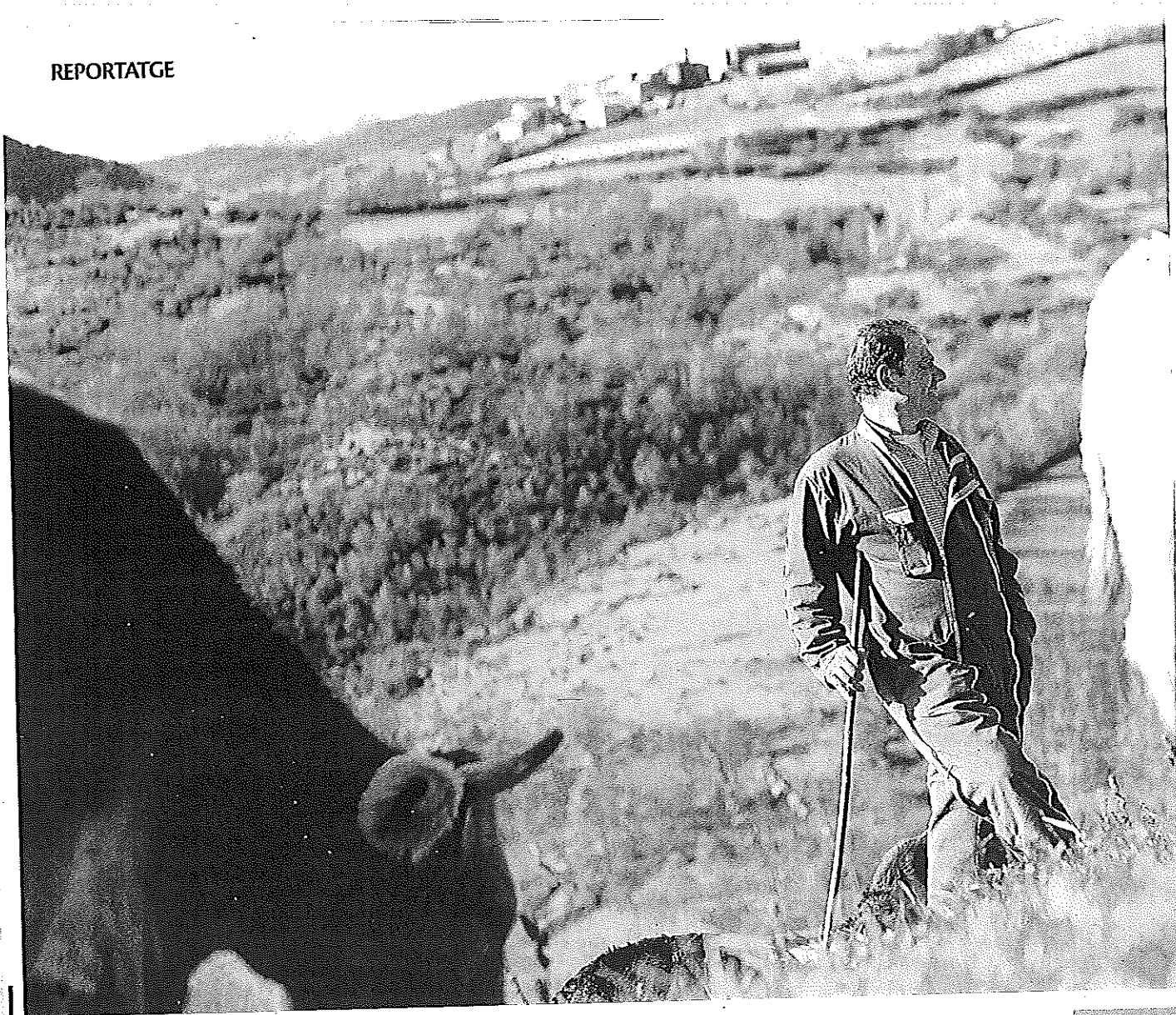
Cada any entren a Bon Repòs, repartits en dues sèries, uns cinquanta vedells que, durant el primer mes, passen un període d'adaptació i, transcorregut aquest temps, comencen amb el testatge pròpiament dit, que s'allargarà uns quatre mesos durant els quals es realitza un control de creixement, es fa un seguiment del comportament —ja que la Bruna és una vaca molt dòcil—, es comprova la qualitat càrnia dels animals mitjançant ecografies i es du a terme una valoració dels genitals externs i de la qualitat seminal a partir de semen obtingut per electroejaculació. Tot aquest seguiment s'efectua conjuntament entre personal de la FEBRUPI i personal del Departament de Ciència Animal i dels Aliments de la Facultat de Veterinària de la UAB. Així, dos cops l'any, se seleccionen aquells vedells que presenten les característiques òptimes per a la millora de la raça, que seran destinats a fecundar les vaques brunes de manera que els descendents, cada vegada, presentin una major superioritat pel que fa a les característiques de la raça.

Des que es va crear el centre hi ha hagut un total de catorze sèries de testatge que, a poc a poc, han permès fer un seguiment de l'evolució de la raça. "Al principi apareixia molta disparitat genètica però actualment ja ens trobem amb animals de més qualitat. La raça va millorant però cal tenir en compte que la genètica bovina és molt lenta", explica la Marra.

La vaca bruna es documenta als Pirineus a finals del segle XIX. En aquells primers anys va ser una vaca d'aptitud triple: carn, llet i treball, però cap als anys vuitanta es va reconverir i es va acabar especialitzant en la producció de

QUALITAT. Joan Enric Rodríguez, de la Universitat Autònoma de Barcelona, agafant una mostra de semen d'un dels vedells per avaluar-ne la qualitat i l'aptitud reproductiva de l'animal.

carn. Arran d'això, un grup de ramaders va començar a prendre consciència de la importància de conservar aquella raça, que estava totalment adaptada al territori i que, a causa dels encreuaments amb altres varietats com, per exemple, la llemosina o la xarolesa, corria el risc de perdre's. Finalment, l'any 1990 es va crear la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus (FEBRUPI) que, des de llavors, treballa per a la seva millora.

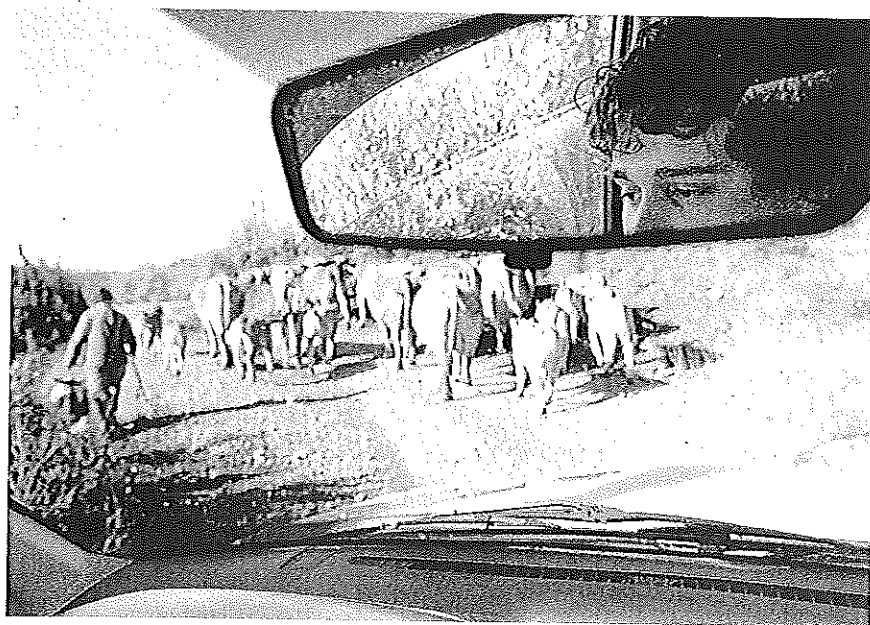
Però les feines relacionades amb l'augment de la qualitat genètica de la Bruna no es reduïen al centre de testatge de Bon Repòs. Hi ha diverses explotacions ramaderes al llarg dels Pirineus que col·laboren en la recollida d'informació productiva i genealògica. És el cas de Just Sala, el vocal de la FEBRUPI a l'Alta Ribagorça. Ell es dedica a la ramaderia des que tenia catorze anys. Va començar perquè el seu pare

i el seu oncle ja eren ramaders i ha decidit entrar en el programa de millora genètica de la raça "perquè teníem bones vaques i, com que som una explotació mitjana-petita, és l'única manera de tirar endavant", explica. Té un total de quaranta vaques i la seva és una activitat extensiva de fàcil control. Això significa que les seves vaques viuen en llibertat però en àrees delimitades que en faciliten el control. Aquest és un cas una mica excepcional a la zona ja que, en general, la majoria dels ramaders tenen les vaques tancades en corrals a l'hivern a causa de la cruïssa del clima de muntanya però, com que a Malpàs les condicions no són tan dures, pot reduir costos per aquesta banda. Així i tot, a més de dedicar-se a la cria de vaca bruna, durant els mesos d'hivern, treballa a les pistes de Boí-Taüll. Malgrat que ell considera que hauria de ser possible guanyar-se la vida amb

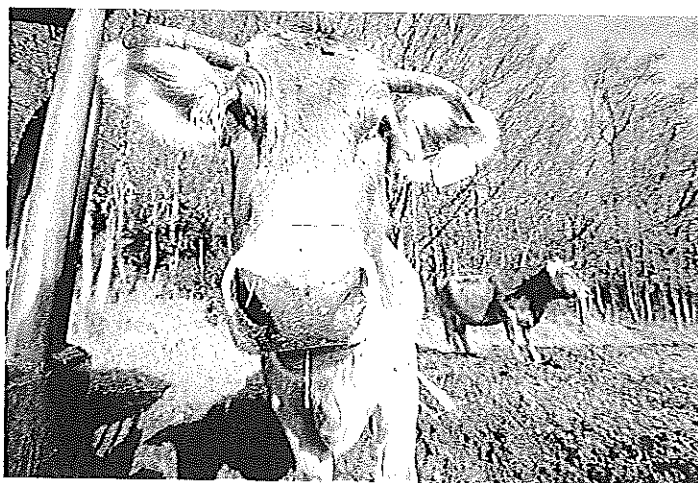
la ramaderia, ha hagut de recórrer a una segona feina.

El mateix li passa a Josep M. Moga, de la Val d'Aran. Disposa de trenta-sis vaques que passen l'hivern estabulades, a recer de les nevades i el fred de la vessant atlàntica dels Pirineus. En el moment en què va decidir encarregar-se de l'explotació familiar ja treballava de monitor d'esquí, una feina que no ha pogut deixar per la baixa rendibilitat de l'explotació. Tot i això, Josep M. Moga no està disposat a renunciar a una ocupació que, des de fa generacions, ha ajudat a tirar endavant la seva família. "Tinc vaca bruna perquè l'he tingut tota la vida i me la crec. És una raça ben adaptada al territori i cal conservar-la". Així doncs, durant els mesos en què l'estació d'esquí està oberta, compagina les dues feines; a les cinc del matí puja a la finca a donar-los de menjar i, des d'allí

RAÇA. El vocal de l'Alta Ribagorça de la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus, Just Sala i Escalles, a la seva explotació de Malpàs on pasturen quaranta animals.

En el moment en què va decidir encarregar-se de l'explotació familiar, amb un total de 36 vaques de la raça bruna, Josep M. Moga ja treballava de monitor d'esquí, una feina que no ha pogut deixar a causa de la baixa rendibilitat de l'explotació

FEDERACIÓ. Cada comarca pirinenca amb presència de vaca bruna compta amb un vocal de la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus.

Les altres carns

CAVALL PIRINENC, OVELLA XISQUETA I RUC CATALÀ

La varietat de carns que es produeix al Pirineu és àmplia i, malgrat que la vedella és la que té una sortida més clara, les altres, a poc a poc també van fent-se un lloc al mercat.

OVELLA XISQUETA

L'ovella xisqueta és un animal molt rústic, ben adaptat a les condicions climàtiques del territori que habita. A nivell morfològic, la seva llana és blanca, amb degradacions en negre o marró fosc al voltant dels ulls, orelles i morro i, generalment, no presenta banyes.

La seva carn ja fa anys que es comercialitza entre els mateixos carnisers de la zona però, per aconseguir augmentar una mica el rendiment de les seves explotacions, alguns ramaders del Pallars Sobirà i del Pallars Jussà han optat per una via alternativa.

Pleta Verda. Aquest és el nom amb què han decidit batejar la nova associació, creada

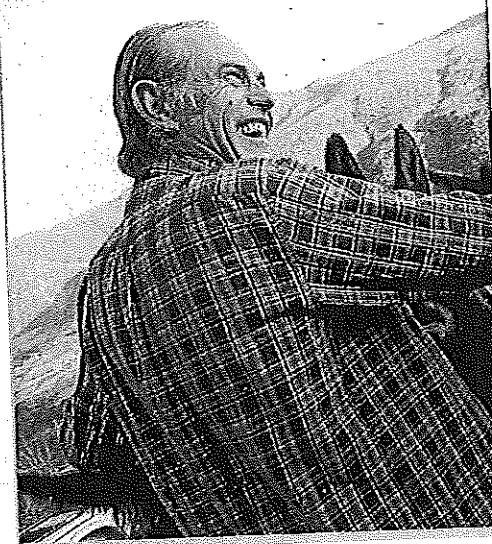
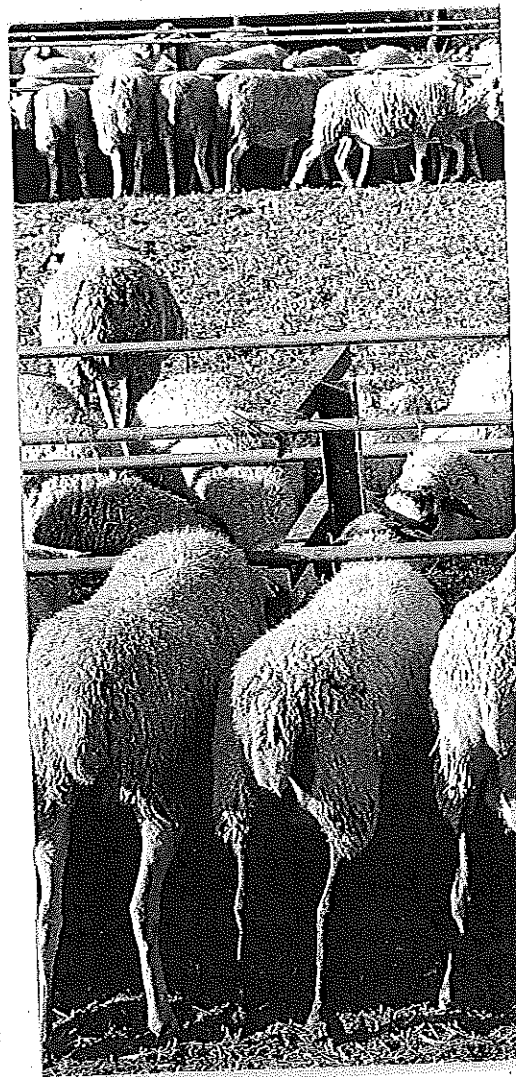
fa tan sols un any, i de la qual forma part David Moli, un ramader de Sant Joan de Vinyafrescal. L'objectiu és molt clar: aconseguir comercialitzar la carn d'ovella Xisqueta ecològica evitant els intermediaris. "Abans no tenia ecològic però ara que m'hi he posat, ho entenc millor i m'ho crec més. Amb l'associació m'adono que és possible anar més enllà i que realment pot ser que acabem comercialitzant la nostra pròpia carn directament al consumidor", explica el David.

CAVALL PIRINENC CATALÀ

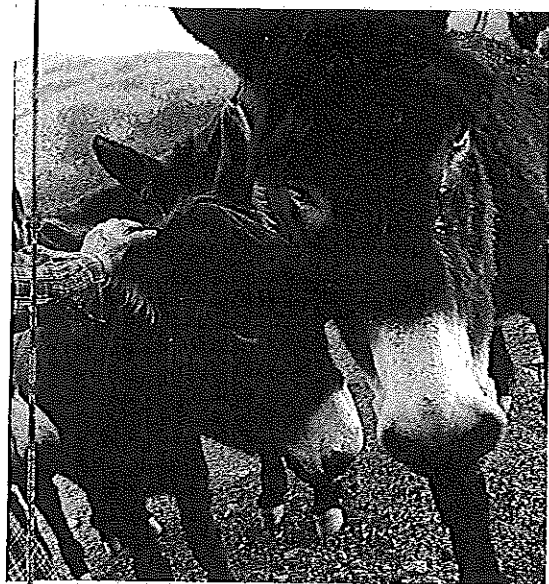
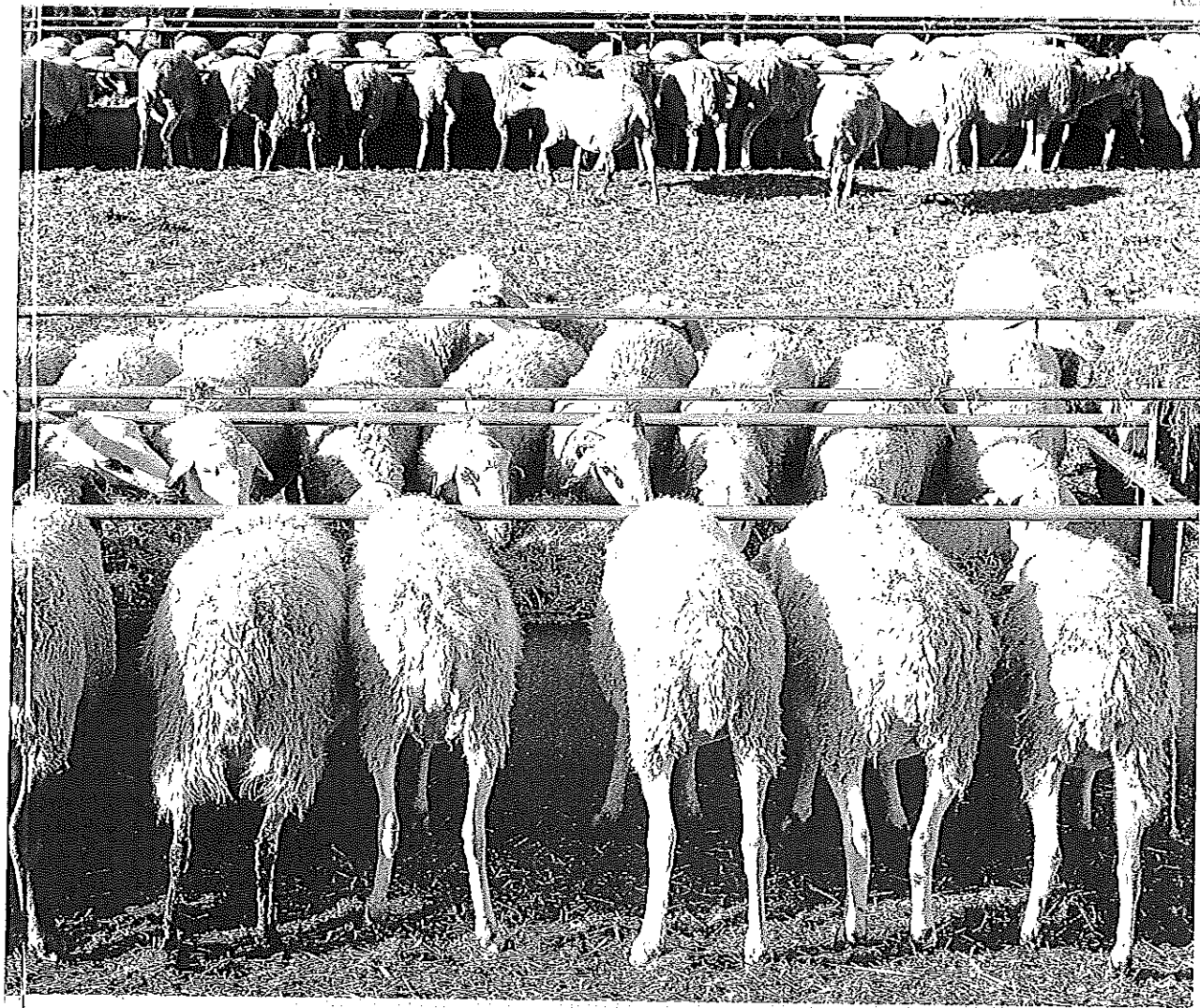
Són animals de temperament tranquil i molt rústics. Es tracta d'una raça semipesant amb una gran diversitat de pelatges que varien entre el marró castanya, l'alatzà —una tonalitat vermellosa similar a la de la canyella— i el negre.

La del cavall pirinenc català és una marca relativament nova, que es va crear fa tan sols quatre anys, concretament el 2007. Avui en dia, al Pirineu, hi ha censats entre 4.000 i 5.000 animals dels quals, la majoria, es destinen a l'engreix. La carn de poltre fa pocs anys que es comercialitza ja que, tradicionalment, aquests animals anaven destinats a les feines del camp però, amb la mecanització, se'ls va haver de buscar noves sortides.

Ramon Lladós és membre de la junta de

Pleta Verda
comercialitzarà la
carn de xisqueta
sense intermediaris

l'Associació del Cavall Pirinenc Català. Ell té un total d'onze caps i ha viscut en primera persona aquesta transformació: "La carn de cavall a l'Estat espanyol es ven poc; no té gaire sortida perquè, culturalment, la mort d'un cavall per alimentació, no s'acaba d'entendre. Tot i això, nosaltres hi creiem perquè està demostrat científicament que la carn de cavall és molt sana pel seu alt contingut en proteïnes i baixa en greixos". I per donar-hi suport, la Cooperativa de Sort ha apostat per tirar endavant la comercialització de poltre i, des de fa escassament dos mesos, ja distribueix aquesta carn arreu del territori català.

GUARÀ CATALÀ

Molt més alt que la resta de races de ruc del món, el més conegut com a ruc català, té un pelatge curt i suau a l'estiu i espès a l'hivern. Cal destacar-ne la seva força i el temperament enèrgic però plàcid. La seva carn, actualment,

no es comercialitza però l'associació de restauradors del Pallars Sobirà anomenada "La Xicoia" va posar el debat sobre la taula quan, fa uns anys, va sorprendre amb un sopar popular fet a base de carn de ruc, tot i que els rucs que es van utilitzar no eren guarans. En Josep Jutglà viu a Surp i té onze rucs, alguns de raça i els altres creuats. "Fins ara no he tingut necessitat de vendre'n cap per carn, però arriba un moment en què tens animals que no són tan bons i, si no aconsegueixes vendre'ls, no els pots mantenir. És l'única manera de conservar aquestes bèsties, perquè és indispensable que els ramaders no perdin diners si volem que els rucs tirin endavant". Però malgrat els intents per fomentar l'ús d'aquesta carn, Jaume Móra, vicepresident de l'associació, considera que "la carn de ruc no és una carn que tingui gaire sortida perquè, tot i que és molt saludable, a la gent li costa; hi ha una certa recança cultural".

CARN. A l'escorxador de la Pobla de Segur s'hi maten cada dia vedells de vaca bruna (esquerra). L'empresa Brunec produeix carn de vaca bruna ecològica que comercialitza directament al consumidor (a baix).

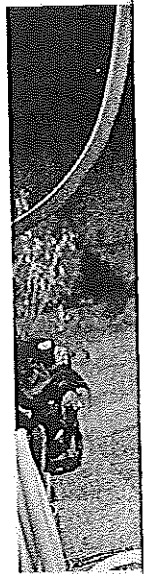

"EL 90% DELS RAMADERS"

Nascut a Pujalt (Pallars Sobirà) el 1970, Albert de Moner pertany a la quinzena generació de ramaders de la casa on viu, que està documentada des de l'any 1530. Després d'estudiar formació professional, amb dinou anys decideix dedicar-se a la ramaderia i fer-se càrrec del ramat de la família. A poc a poc, es va fent un lloc dins el sector fins que, l'any 2003, és escollit president de la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus.

Per quin motiu es va decidir crear la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus?

La Federació neix amb l'objectiu principal d'evitar la desaparició de la raça de vaca Bruna. En el moment en què d'una raça només en queden menys de set mil exemplars, es considera que es troba en perill d'extinció i, en aquell moment, la bruna hi estava. Fins llavors els ramaders no veien el valor que tenia la raça en molts aspectes i en desvirtuaven el patrimoni genètic. La nostra tasca s'ha basat, entre d'altres, a cons-

marxa a pistes a treballar. A la tarda, quan plega, torna a portar-los aliment. Quan la neu marxa, les vaques surten a ocupar el seu lloc als vessants més verds de les muntanyes, "però la feina no s'acaba perquè llavors és el moment de fer l'herba que servirà per alimentar els animals a l'hivern", explica Josep M.

Hi ha hagut algunes persones que han decidit anar més enllà i que, fa uns anys, van apostar per la comercialització dels seus propis vedells de raça bruna provinents de la producció ecològica. És el cas de l'empresa Vitacarn, al Pallars Sobirà, o Brunec, a la Vall Fosca.

Ramon Font i Assumpta Codinachés viuen a Pobellà i, des de finals dels anys vuitanta, es dediquen al maneig ecològic de vaca Bruna. D'aquí el nom de la seva empresa, Brunec (Bruna ecològica). Van començar distribuint les canals senceres a les carnisseries que els ho demanaven, però feien poca producció i no arribaven a cobrir la demanda. Finalment, van decidir intentar arribar directament al consumidor, sense intermediaris.

"Nosaltres no som ramaders, som pagesos. Els ramaders, avui en dia, s'associen a les granges intensives independents, és a dir, desvinculades de la terra. Tampoc som agricultors i, per tant,

La Cooperativa de Sort distribueix, des de fa uns dos mesos, carn de vaca bruna a les agrobotigues del territori català

creiem que la paraula que millor ens defineix és la de pagès ja que tenim un ramat de vaques i cultivem la terra per tenir cura dels nostres animals", explica el Ramon.

Fa tan sols dos anys van construir el seu propi obrador, on elaboren la carn dels vedells que han portat a matar a la Pobla on, "en general es mata més vedell de vaca bruna que de creuat", explica Eric Sánchez, responsable de l'escorxador. Després, fan caixes de deu quilos de carn que distribueixen a cooperatives de consumidors i a grups organitzats. "Hi ha molta

gent jove amb nens petits que busquen un producte de qualitat", diu el Ramon.

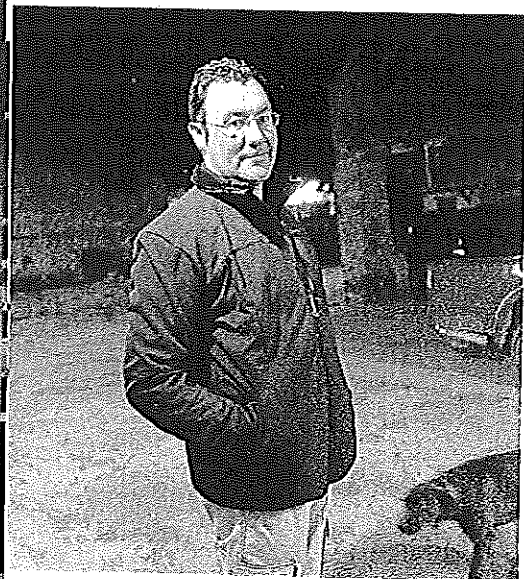
Una altra línia de comercialització és la que ha engegat la Cooperativa de Sort que, des de fa uns dos mesos, distribueix lots de carn per les agrobotigues de les diferents cooperatives del territori català, cosa que pretén facilitar un intercanvi de productes entre aquestes. També tenen previst fer arribar els seus lots a grups organitzats. Un 80% de la carn que distribueixen és de vedella ecològica —el 90% de la qual és de raça Bruna—, i la resta és corder ecològic i poltre convencional. "La carn de poltre té una sortida més difícil tot i que cada vegada hi ha més gent que s'hi apunta", explica l'Agustí Farré, el gerent de la cooperativa.

A poc a poc, doncs, sembla que els esforços realitzats per conservar i augmentar la qualitat de la vaca bruna van donant els seus fruits i cada vegada són més els que opten per aquesta raça que ja s'ha convertit en una icona dels Pirineus. Amb el temps, potser, ens arribarà el costum francès d'especificar, a les cartes dels restaurants, a quina raça pertanyen les carns que ofereixen, i podrem optar a escollir un àpat on predominin la qualitat i el consum de productes locals.

Entrevista a Albert de Moner

President de la Federació Catalana de la Raça Bruna dels Pirineus

DELS CREU QUE LA BRUNA ÉS UNA BONA RAÇA

cienciar els ramaders del valor que té la nostra raça.

Quins objectius es persegueixen des de la Federació?

Juntament amb la facultat de veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), des de la Federació treballem per dur a terme un control genètic de la raça i confeccionar-ne un llibre genealògic amb l'objectiu de fomentar la millora i l'expansió de la raça bruna dels Pirineus. A més, també busquem l'increment de la productivitat dels ramats millorant-ne el maneig i la gestió, i promovent l'obtenció d'un producte final de qualitat que garanteixi la consolidació de la bruna al nostre territori i la seva expansió.

Com es du a terme aquest control genètic?

Tenim un llibre genealògic on hi ha totes les vaques valorades. Quan neix un vedell, se'l registra al llibre anotant-hi el seu pes, qui n'és el pare i la mare, la facilitat de part, el pes al deslletament, etc. Tot això ens indica quin és el creixement de l'animal i ens permet saber

la qualitat dels pares. És una manera de fer una selecció genètica de la raça.

D'on prové la vaca de raça bruna?

La raça bruna prové d'un encreuament entre la vaca autòctona catalana i sementals de raça parda Alpina provinents de Suïssa i Àustria que, a finals del segle XIX, van arribar als Pirineus. L'origen de la raça bruna se situa a les comarques de la Val d'Aran, Pallars Sobirà, Pallars Jussà i Alta Ribagorça, tot i que, actualment, el mapa dels Pirineus és tot del mateix color ja que la raça s'ha anat expandint cap a la part oriental.

Quina és la situació actual de la raça a Catalunya?

Actualment, s'estima que a Catalunya hi ha unes 30.000 vaques de raça bruna, tot i que només n'hi ha 15.000 que estiguin controlades. Des de la Federació evitem la incidència de races foranes que contaminen la genètica de la bruna i un 90% dels ramaders ja estan convençuts que la bruna és una bona raça. En total, a Catalunya, n'hi ha unes 300 explotacions.